

Vlada Republike Slovenije
Gregorčičeva 20-25
1000 Ljubljana

Ljubljana, 30. november 2018

ZA NASLAVLJANJE PODNEBNIH SPREMEMB SO POTREBNE STRUKTURNE SPREMEMBE: PREDLOG VLADI Z UKREPI ZA DOSEGANJE CILJEV PARIŠKEGA SPORAZUMA V SLOVENIJI

Nevladne organizacije, združene v mreži nevladnih organizacij za trajnostni razvoj - [Plan B za Slovenijo](#), ob prepoznavanju pomembnosti preprečitve nevarnih podnebnih sprememb z doseganjem ciljev Pariškega podnebnega sporazuma Vladi RS predlagamo, da:

- postavi doseganje ciljev Pariškega sporazuma na najvišjo prioriteto dela vlade,
- postavi jasne in ambiciozne nacionalne cilje zmanjševanja emisij toplogrednih plinov in sprejme ustrezne horizontalne in sektorske ukrepe za njihovo doseganje, ki naj se odrazijo v Nacionalnem energetske-podnebnem programu in Dolgoročni podnebni strategiji RS,
- v okviru Evropske unije stori vse, da se sprejmejo ambiciozni podnebni cilji in ukrepi na ravni EU z ustrezno podporo v novi finančni perspektivi, kar naj se odrazi tudi v novi Deklaraciji o usmeritvah za delovanje RS v institucijah EU,
- si na srečanju držav pogodbenic Okvirne konvencije ZN o podnebnih spremembah in Pariškega sporazuma (COP24) prizadeva za dogovor o povišanju ciljev pogodbenic do leta 2030.

Obrazložitev in predlogi nujnih horizontalnih ukrepov:

[Stanje planeta](#) in učinki [spreminjajočega se podnebja](#) terjajo hitro in korenito zniževanje emisij toplogrednih plinov za omejitev globalnega segrevanja na 1,5 °C in s tem doseganja ciljev [Pariškega sporazuma](#). To nujnost potrjuje tudi oktobra letos objavljeno posebno poročilo Medvladnega panela za podnebne spremembe - [Globalno segrevanje za 1,5 °C](#). Poročilo ugotavlja, da je omejitev segrevanja na 1,5 °C »relativno varni« cilj, za doseg katerega je treba globalne emisije do leta 2030 praktično prepoloviti, najkasneje do sredine stoletja pa jih zmanjšati na neto ničelno stopnjo. To zahteva hitre, korenite in celostne spremembe ustaljenih vzorcev proizvodnje in porabe energije, rabe tal (kmetijstva), urbanega razvoja, industrije ter spremembe življenjskih slogov, ki bodo zagotovile blaginjo za vse znotraj planetnih meja.

Odgovornost držav, da ukrepajo, je velika, k temu pa jih zavezujejo tudi ratificirane podnebne pogodbe. Na podlagi teh pogodb je po mednarodnem pravu odgovornost države, da ukrepa na podlagi dolžne skrbnosti in prizadevanja v dobri veri, ob upoštevanju previdnostnega načela in v duhu preventivnega delovanja. Ker je podnebje določujoči naravni okvir pogojev življenja na zemlji, država z maksimalnim prizadevanjem za blaženje podnebnih sprememb hkrati izpolnjuje tudi

dolžnost varovanja človekovih temeljnih pravic in skrbi za zdravo življenjsko okolje. Po svetu so v teku že številne tožbe za uveljavitev te odgovornosti držav in drugih subjektov. Kot je pokazal primer [Urgenda](#), je vsaka država odgovorna za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov na svojem ozemlju.

Zato mora država postati pobudnica in nosilka korenitih sprememb ter za to storiti vse, kar je v njeni moči. Poleg ukrepov v posameznih sektorjih so nujni tudi horizontalni sistemski ukrepi, ki jih mora za blaženje podnebnih sprememb vlada uveljaviti v vseh sektorjih in družbi kot celoti. **Predlagamo naslednje ukrepe:**

- Zaostritev presoje vplivov predpisov, strateških dokumentov in projektov na podnebje in biodiverzitetu:* zaradi doseganja dolgoročnih in kumulativnih učinkov človekove dejavnosti je potrebno presojeti vse pomembne odločitve vlade s stališča vplivov na podnebne spremembe in biodiverzitetu in s strateškimi usmeritvami zmanjševati ogljični odtis, kar mora podpirati tudi prostorsko načrtovanje. Po uveljavitvi Pariškega sporazuma bi se morale strateške presoje in presoje vplivov projektov (CPVO in PVO) na podnebje bistveno zaostriti. V tem smislu bi bilo treba:
 - spremeniti Poslovnik Vlade RS in Poslovnik Državnega zbora tako, da bodo predlogi predpisov in strateških dokumentov vsebovali tudi presojo vpliva njihovega izvajanja na podnebje in biodiverzitetu in prispevek k blaženju podnebnih sprememb,
 - izdelati nova navodila za CPVO in PVO za presojo vplivov na podnebje, ki bodo uravnala zahteve presoje na cilje Pariškega sporazuma in hkrati zahtevati pripravo ustreznih navodil na ravni EU (zadnje iz leta 2013).
- Izvedba zelene proračunske reforme:* Z ukrepi finančne narave se lahko najbolj učinkovito dosega spremembe praks in spodbuja delovanje z nizkim ogljičnim odtisom. To vključuje ukinitvev okolju škodljivih subvencij, zeleno davčno reformo, zeleno javno naročanje in podporo zelenim investicijam. Konkretno bi bilo potrebno:
 - Ukiniti okolju škodljive subvencije in subvencije fosilnim gorivom. Obstoječe in bodoče subvencije je treba podvreči presoji vpliva njihovih učinkov na podnebje oz. prispevka k blaženju podnebnih sprememb in jih glede na njihove morebitne negativne vplive ukiniti ali preusmeriti (pogojevati) tako, da bodo dosegale učinke blaženja podnebnih sprememb (npr. preoblikovanje nadomestila za prevoz na delo v podporo javnemu potniškemu prometu in razvoju le-tega; ukinitvev škodljivih subvencij s področja energije in kmetijstva).
 - Izpeljati zeleno davčno reformo in sistem davčnih olajšav spremeniti tako, da se dejavnosti, ki znatno prispevajo k emisijam toplogrednih plinov obdavči in vključi spodbujanje ravnanj, proizvodov in uporabe virov (tudi rabe zemljišč), ki zmanjšujejo ogljični odtis (npr. podpora lokalni proizvodnji hrane, ki je skladna s prehranskimi priporočili).
 - V sistem javnega naročanja vpeljati več pogojev vezanih na zmanjševanje emisij toplogrednih plinov, s čimer se spodbujajo nizkoogljčne prakse, ki se preko celotnega javnega sektorja (šolstvo, zdravstvo) pretakajo v vsakdanjo prakso vseh prebivalcev.
 - Reforma subvencij naj zajema tudi kmetijstvo, subvencije pa naj se podeljujejo za pridelovanje ekoloških živil rastlinskega porekla, ki so dobra za človekovo zdravje in imajo nižji ogljični odtis, s čimer se bo avtomatično zmanjševal obseg izpustov toplogrednih

plinov v kmetijstvu (lokalno pridelana hrana skladna z [Resolucijo o nacionalnem programu o prehrani in telesni aktivnosti za zdravje 2015-2025](#)).

- Sredstva, ki se zbirajo iz naslova dajatev za emisije toplogrednih plinov naj se v celoti namenijo za ukrepe blaženja in prilagajanja na podnebne spremembe.
3. *Prilagoditev poslovanja in investicij družb v državni lasti doseganju ciljev Pariškega sporazuma:* preko ukrepov povečanja energetske učinkovitosti poslovanja oz. proizvodnje, ocene trenutnih in načrtovanih investicij z vidika blaženja podnebnih sprememb, umika investicij oz. naložb iz globalne industrije fosilnih goriv ter ocene ranljivosti družb na ekonomska tveganja, ki jih prinašajo podnebne spremembe.
 4. *Podpora države dobrim praksam na lokalni ravni:* na lokalni ravni nastajajo številne dobre prakse, ki so usmerjene v trajnostni razvoj, pogosto pa zamrejo zaradi ovir ali odsotnosti podpore sistemske ravni države. Proces je potrebno obrniti in dobre lokalne prakse preliterati na raven sistemskih rešitev.
 5. *Javna uprava kot zgled:* Vsi organi javne uprave naj redno merijo ogljični odtis svojega delovanja in ga načrtno zmanjšujejo, saj se bodo tako ustvarile dobre prakse, javni uslužbenci pa ozavestili glede vplivov različnih vsakdanjih praks na podnebje. To bo vzpostavilo tudi potrebno kritično presojo vpliva delovnih odločitev na podnebje.

Nevladne organizacije podpiramo vsa prizadevanja Ministrstva za okolje in prostor v smeri zmanjševanja emisij toplogrednih plinov, ki pa morajo postati prizadevanja celotne vlade in vseh sektorjev. V teh prizadevanjih smo lahko pomemben zaveznik vladi pri promociji potrebnih korenitih ukrepov.

S spoštovanjem,

Polona Valič
koordinatorka mreže Plan B za Slovenijo

Poslano:

- predsedniku vlade
- Ministrstvo za okolje in prostor
- Ministrstvo za finance
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
- Ministrstvo za zunanje zadeve
- Ministrstvo za infrastrukturo
- Ministrstvo za obrambo
- Ministrstvo za notranje zadeve
- Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
- Ministrstvo za pravosodje
- Ministrstvo za javno upravo
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti

- Ministrstvo za zdravje
- Ministrstvo za kulturo
- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
- Ministrstvo za področje odnosov med RS in avtohtono slovensko narodno skupnostjo v sosednjih državah ter med RS in Slovenci po svetu
- Ministrstvo za področje razvoja, strateške projekte in kohezijo